

Sygn. akt II Ca 631/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2017r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Piotr Rajczakowski

Sędziowie SO Grażyna Kobus

SO Maciej Ejsmont

Protokolant Bogusława Mierzwa

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2017r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w B.

przeciwko M. W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 31 maja 2017 r. sygn. akt VIII C 624/17

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Wałbrzychu do ponownego rozpoznania.

(...)

Sygn. akt II Ca 631/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 maja 2017 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu oddalił powództwo (...) S.A. w B. przeciwko M. W. o zapłatę 12.938,77 zł (pkt I) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt II i III).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 15 stycznia 2017 roku powód (...) S.A. z siedzibą w B. wystosował do M. W. pismo oznaczone jako „wypowiedzenie umowy pożyczki”. Powołując się na naruszenie przez nią umowy (...) zawartej 31 sierpnia 2015 roku, tj. nie płaćenie rat pożyczki zgodnie z kalendarzem spłat, powód oświadczył, że wypowiedzi umowę pożyczki z zachowaniem terminu 30 dni. Poinformował, że weksel in blanco został wypełniony i w przypadku braku zapłaty w ciągu 30 dni: kwoty niespłaconej pożyczki - 10 558 zł, kwoty obliczonej na podstawie pkt 11.2a postanowień umowy - 21,71 zł, kwoty obliczonej na podstawie pkt 11.2b postanowień umowy - 2 111,60 zł, kwoty obliczonej na podstawie pkt 11.2c postanowień umowy - 225 zł, umownych odsetek dziennych obliczonych na podstawie pkt 13.1

postanowień umowy – 22,46 zł, sprawa zostanie skierowana na drogę sądową. Pozwana podpisała weksel in blanco „nie na zlecenie”, który został wypełniony przez powoda ze wskazaniem miejsca wystawienia weksla: „ w B.”, daty wystawienia weksla: „31 sierpnia 2015 roku”, kwoty do zapłaty: „12 938,77 zł” na rzecz powoda.

W oparciu o ustalony w powyższy sposób stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że powództwo podlega oddaleniu.

Powód złożył pozew w sprawie w dniu 28 lutego 2017 r. przywołując dowody na poparcie twierdzeń pozwu. W maju 2017 r., po zapoznaniu się z treścią odpowiedzi na pozew, powód zorientował się, że twierdzenia pozwu nie korelują z dowodami przywołanymi w pozwie, wnosząc w związku z tym o odroczenie rozprawy. Sąd oddalił powyższy wniosek powoda mając na względzie zasadę przywołaną w przepisie art. 6 k.p.c. Skoro powód złożył wniosek o umożliwienie złożenia pisma po trzech miesiącach od złożenia pozwu w sprawie, a jego pełnomocnik nie stawiał się na terminie rozprawy, aby przekonać sąd do swojego stanowiska w sprawie, to wniosek powoda o odroczenie rozprawy nie zasługiwał na uwzględnienie. W ocenie Sądu Rejonowego, nie dołączenie do pozwu, a najpóźniej do dnia rozprawy, umowy pożyczki, deklaracji wekslowej, dowodu doręczenia wypowiedzenia umowy pożyczki, dowodu co do doręczenia prawidłowego żądania wykupu weksla, należało ocenić negatywnie procesowo, mając na względzie treść przepisu art. 207 § 6 k.p.c., co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa przy uwzględnieniu zasady wynikającej z art. 3 k.p.c., 6 k.p.c. i 232 k.p.c. Powód załączając do pozwu obok weksla, pismo wypowiadające pozwaną umowę pożyczki doprowadził do przeniesienia sporu ze stosunku abstrakcyjnego na płaszczyznę stosunku zobowiązaniowego – podstawowego. Z treści uzasadnienia pozwu i jego załączników wnioskować należało, że weksel in blanco był wekslem zabezpieczającym wykonanie konkretnej umowy pożyczki. Konieczne było, po zapoznaniu się ze stanowiskiem pozwaną, ustalenie, czy powodowi jako wystawcy weksla przysługuje roszczenie wobec pozwaną i w jakiej wysokości oraz czy były podstawy do wypowiedzenia stosunku zobowiązaniowego, nadto czy wypowiedzenie nastąpiło skutecznie i czy w związku z tym prawidłowo wypełniono weksel gwarancyjny. Załączone do pozwu pismo wypowiadające umowę pożyczki, bez dowodu doręczenia tego pisma pozwaną, nie mogło stanowić dowodu na okoliczność stanu zadłużenia pozwaną względem powoda, a tym samym dowodu potwierdzającego zasadność i wymagalność roszczenia. Na podstawie wskazanego pisma sąd nie był w stanie sprawdzić poprawności wyliczenia zadłużenia, zgodności wypełnienia weksla z treścią deklaracji wekslowej. Powód przygotowując się do procesu sądowego winien załączyć dowody na potwierdzenie zasadności roszczenia. Uznając, że powód reprezentowany przez procesjonalnego pełnomocnika miał świadomość co do istnienia powyższego obowiązku, sąd nie zakreślał mu dodatkowego terminu na potwierdzenie treści pozwu, lecz ocenił całokształt przedstawionego materiału i uznał, że powód nie uczynił zadość proceduralnemu obowiązkowi i nie sprostował treści art. 6 k.c. Powód powinien liczyć się z tym, że pozwana zakwestionuje fakt istnienia zobowiązania w stosunku do powoda, fakt istnienia długu po jej i dołączyć do pozwu dowody na powyższe.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona powodowa. Zarzuciła:

I. Naruszenie prawa materialnego, to jest:

- art. 10 ustawy Prawo wekslowe poprzez przyjęcie, że ciężar dowodu w niniejszej sprawie spoczywał na stronie powodowej w sytuacji, gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksla in blanco, a tym samym sprawa zyskała charakter sprawy wekslowej powodując, że obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową, czy też nieistnienia zobowiązania, bądź wykazania, że zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w wekslu zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem obarcza stronę pozwaną, a nie powodową;

- art. 38 ustawy Prawo wekslowe w zw. z art. 61 § 1 k.c., polegające na błędnym uznaniu, że nie doszło do prawidłowego przedstawienia weksla pozwanemu poprzez doręczenie mu odpisu pozwu;

- art. 53 w zw. z art. 48 i art. 38 ustawy Prawo wekslowe, poprzez błędne uznanie, że warunkiem powstania i wymagalności roszczenia wekslowego jest prawidłowe przedstawienie weksla do zapłaty dłużnikowi wekslowemu oraz wypowiedzenie stosunku podstawowego, zabezpieczonego wekslem.

II Naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na rozstrzygnięcie, a to:

- art. 485 § 2 k.p.c. poprzez niewydanie w niniejszej sprawie nakazu zapłaty, mimo że powód dochodzi od pozwanego zapłaty z weksla należycie wypełnionego, którego prawdziwość i treść nie nasuwały wątpliwości;

- art. 232 k.p.c. poprzez działanie przez sąd orzekający za stronę pozwaną w sytuacji, gdy z treści tego przepisu wynika, że to strona w pierwszej kolejności dowodzi swych twierdzeń;

- art. 3 k.p.c. , art. 232 k.p.c. art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. polegające na przyjęciu, że strona powodowa miała obowiązek przedstawienia już w pozwie faktów i dowodów mających znaczenie dla ewentualnych przyszłych zarzutów , które w sprawie mogła podnieść pozwana;

- art. 232 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne uznanie, że w chwili wyrokowania roszczenie nie było wymagalne;

- art. 3 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 233 §1 k.p.c. w zw. z art. 101 ustawy Prawo wekslowe poprzez nieuwzględnienie powództwa w sytuacji, gdy powódka oparła swoje roszczenie na przedstawionym do zapłaty, prawidłowo wypełnionym i ważnym dokumencie wekslowym.

Strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie w całości dochodzonego przez nią powództwa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje: apelacja jest uzasadniona.

Wydając wyrok w niniejszej sprawie, Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że niniejszy proces od początku dotyczył stosunku podstawowego łączącego strony, powstałego w następstwie zawarcia umowy pożyczki. W konsekwencji, strona powodowa już w pozwie – pod rygorem niekorzystnych skutków prawnych – winna zgłosić wnioski dowodowe mające na celu wykazanie istnienia i treści tego stosunku. Sąd I instancji wskazał przy tym, że strona powodowa odwołując się w uzasadnieniu pozwu do dokumentu w postaci wypowiedzenia umowy pożyczki, doprowadził do przeniesienia sporu ze stosunku abstrakcyjnego na płaszczyznę stosunku zobowiązaniowego – podstawowego.

Sąd Okręgowy nie podziela przedstawionego wyżej poglądu na sprawę zaprezentowanego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zacząć należy od tego, że z pozwu i jego uzasadnienia wynika jasno, iż strona powodowa oparła swe powództwo na wekslu. W uzasadnieniu pozwu brak jakiegokolwiek odwołania do stosunku podstawowego, statutowanego umową pożyczki. Przeciwnie, obowiązek zapłaty kwoty dochodzonej pozwem powiązany został w tym piśmie z podpisaniem weksla przez pozwaną. Wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, był to zatem „pозew z weksla”, nie zaś z umowy pożyczki.

W dalszej kolejności należało odpowiedzieć na pytanie, czy wytaczając powództwo oparte na stosunku wekslowym, a zatem o charakterze abstrakcyjnym, strona powodowa zobowiązana była już pozwie zgłosić wnioski dowodowe na okoliczność istnienia i treści stosunku podstawowego, którego zabezpieczeniu służył weksel. W ocenie Sądu Okręgowego, należy odpowiedzieć przecząco na to pytanie. Zobowiązanie wynikające z weksla własnego, niepełnego w chwili wystawienia, ma niewątpliwie charakter abstrakcyjny, oderwany od stosunku prawnego, dla zabezpieczenia realizacji zobowiązań z którego powstaje. Trafnie wskazuje się w orzecznictwie, że posiadaczowi takiego weksla przysługuje, w odniesieniu do wystawcy, zarówno roszczenie ze stosunku podstawowego, jak i z weksla. Wybór roszczenia należy do wierzyciela. Oznacza to, że wierzyciel dochodząc wydania nakazu zapłaty na podstawie weksla, może powołać się tylko na treść weksla i nie jest zobowiązany do przytaczania już w pozwie wszystkich okoliczności faktycznych i dowodów uzasadniających roszczenie ze stosunku podstawowego. Dopiero w przypadku zakwestionowania przez dłużnika wekslowego istnienia lub rozmiaru zobowiązania wekslowego w drodze zarzutów opartych na stosunku podstawowym, spór przenosi się na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego, przy czym art. 10 Prawa wekslowego, dopuszczający w drodze wyjątku możliwość odwołania się przez dłużnika wekslowego do stosunku osobistego przez zgłoszenie zarzutu uzupełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym, przenosi ciężar

udowodnienia tej okoliczności na dłużnika wekslowego (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 kwietnia 2017 r. I ACa 937/16, LEX 2300222).

Pozwana w dniu 19 maja 2017 r. złożyła odpowiedź na pozew. Podniosła w niej zarzuty co do treści stosunku podstawowego, opartego nie na abstrakcyjnym ze swej natury zobowiązaniu wekslowym, a na stosunku prawnym statuowanym przez umowę pożyczki. W szczególności zarzuciła, że nie wypowiedziano jej skutecznie tej umowy. Dopiero zatem w tej fazie procesu spór prawny między stronami przeniesiony został na grunt owego stosunku podstawowego i dopiero wówczas, nie zaś na wcześniejszym etapie postępowania, powstała celowość składania wniosków dowodowych w analizowanym zakresie. Z dołączonego do odpowiedzi na pozew dokumentu nadania korespondencji (k. 23) wynika, że odpis odpowiedzi na pozew przesłany został przez pełnomocnika pozwanej do pełnomocnika strony powodowej w dniu 19 maja 2017 r. Termin rozprawy wyznaczony został na dzień 31 maja 2017 r. Tego dnia wpłynął do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu faks, w którym pełnomocnik strony powodowej wniósł o odroczenie rozprawy oraz zezwolenie na złożenie pisma przygotowawczego. Sąd uznał, że oświadczenie to w imieniu strony powodowej zostało złożone skutecznie, skoro nie wezwał pełnomocnika strony do podpisania tegoż pisma i oddalił wnioski o odroczenie rozprawy. Postanowienie w tym przedmiocie uznać należy za wadliwe, uniemożliwiające złożenie stronie powodowej wniosków dowodowych mających na celu wykazanie istnienia dochodzonego pozewem roszczenia (a następnie pozwanej wniosków dowodowych na okoliczność jej zarzutów przeciwko temuż roszczeniu). Dopiero w tej fazie procesu możliwe będzie zatem przeprowadzenie postępowania dowodowego na okoliczność treści stosunku prawnego powstałego w wyniku zawarcia przez strony umowy pożyczki, a następnie jego modyfikacji na skutek zdarzeń prawnych zaistniałych w toku realizacji wspomnianej wyżej umowy.

Całokształt powyższych okoliczności wskazuje, że na skutek wskazanych wyżej uchybień, jakich dopuścił się Sąd Rejonowy, konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości. To z kolei stwierdzenie zwalnia Sąd Okręgowy od odniesienia się do pozostałych zarzutów apelacyjnych, zwłaszcza tych, których przedmiotem jest naruszenie przez Sąd I instancji prawa materialnego.

W tej sytuacji, na podstawie art.386 § 4 k.p.c., orzeczono jak na wstępie.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy zezwoli stronie powodowej , na podstawie art. 207 § 3 k.p.c., na złożenie pisma przygotowawczego, zawierającego stanowisko procesowe w zakresie jej roszczeń ze stosunku prawnego, statuowanego umową pożyczki oraz ewentualnych wniosków dowodowych w tym przedmiocie. Następnie, po zapoznaniu się ze stanowiskiem pozwanej, Sąd I instancji przeprowadzi postępowanie dowodowe w sprawie.

(...)